

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΓΟΥΕΡΑΤΣΗ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΑΝΑ

(συνέχεια τῆς ἀριθ. 3).

Και ὁμως, λαλῶν περὶ ἐκείνων, εἰς οὓς ἡ τύχη παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν ἵνα μεταρρυθμίσωσι τὰ Κράτη, ἔλεγον: «οὗτοι εἶναι οἱ πρῶτοι μετὰ τοὺς θεοὺς, ἀξιέπαινοι· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγοι οὗτοι ὑπῆρξαν οἱ σθέντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ πράξωσι καὶ ὀλίγοι οἱ γνωρίσαντες τούτο, ὀλίγοι εἶναι καὶ οἱ πράξαντες (1).» Σταθερὸς εἰς τὰς ἰδέας μου ἐδίδοχα ὅτι: «ὁ συνετός διοργανωτὴς πολιτείας τινός, ἀποβλέπει οὐχὶ εἰς τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὸ δημόσιον καλόν: οὐχὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς διαδοχῆς εἰς τοὺς οὐκ εὐχεύομαι, ἀλλὰ χάριν τῆς κληρῆς πατρίδος, ὅσον νὰ φροντίσῃ τινὶ τρόπῳ νὰ ἔχη μόνος τὴν ἐξουσίαν: οὐδεὶς δὲ συνετός θὰ μὲμνηται ποτὲ τινὰ δι' ὅ,τι δήποτε ἔκτακτον καὶ ἂν πράξῃ πρὸς διοργανώσιν τῆς πολιτείας: καὶ ἂν κατηγορώσιν αὐτὸν τὰ γεγονότα, θὰ τὸν δικαιολογήσωσι τὰ ἀποτελέσματα, καὶ ὅταν ταῦτα ἦναι ἀγαθὰ — καὶ ἂν ἔτι ἡ πράξις ἦναι κακὴ, ὡς ἦτο ἡ τοῦ Ρωμύλου φονεύσαντος τὸν Τίτον Τάτιον καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ρέμον, ὅπως διοργανώσῃ τὴν Ρώμην — πάντοτε θὰ ἦναι δικαιολογημένος, διότι οὗτοι εἶναι βίαιοι ὅπως καταστρέφῃ, καὶ οὐχὶ οὗτοι εἶναι βίαιοι ὅπως διορθώῃ, εἶναι ἀξιοκατηγόρητος. Ἄλλ' ὁμως καὶ αὐτὸς ὑποχρεούται νὰ ἦναι ἐναρτέος καὶ συνετός ὅπως μὴ ἀφήσῃ κληρονομίαν εἰς ἄλλον τὴν ἀρχὴν, ἢν ἐκεῖνος ἔλαβεν, διότι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐπιρρεπέστεροι εἰς τὸ κακὸν ἢ εἰς τὸ καλόν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ διάδοχος αὐτοῦ δύναται νὰ καταχρασθῇ ἐκείνου, ὅπερ αὐτὸς τῶσφ ἐναρτέως διοργανώσῃ (2). Βίτα ἐξαιρῶν ἐκείνους, οἵτινες ἐνόησαν ν' ἀποδώσῃσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ πρῶτον μεγαλεῖον, δὲν ἐδίδοχα νὰ βεβαιώσω ὅτι: «ὁ τὴν δόξαν ἀγαπῶν ἡγεμὼν ἀφίλει νὰ ἐπιθυμῇ ὅπως καθέξῃ πάλιν διεσθαρμένην, οὐχὶ ὅπως διασφείρῃ αὐτὴν ἔτι μᾶλλον ὡς ὁ Καίσαρ, ἀλλ' ὅπως ἀναδιοργανώσῃ αὐτὴν ὡς ὁ Ρωμύλος: καὶ πράγματι ὁ οὐρανὸς δὲν δύναται νὰ παράσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καλλιτέραν εὐκαιρίαν δόξης, αὐτὸς οἱ ἄνθρωποι δύναται νὰ ἐπιθυμῶσιν καλλιτέραν. Ἐκεῖνοι δὲ, εἰς οὓς ὁ οὐρανὸς παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν, ἄς σκεφθῶσιν ὅτι προστείνονται αὐτοῖς δύο ὁδοί: ἡ μὲν ἀγούσα εἰς ἀσφαλῆ βίον καὶ αἰώνιον δόξαν μετὰ θάνατον: ἡ δὲ εἰς βίον πλήρη ἀγωνίων καὶ αἰωνίαν ἀτιμίαν μετὰ θάνατον (3).» Διὰ ταῦτα ἀπεφάσισα νὰ ὑποστηρίξω τὸν Καίσαρα Βοργίαν, διότι οὗτος ὢν υἱὸς τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου καὶ ἐννοούμενος τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ', ἔχων δὲ καὶ οὐ συνήθη δραστηριότητα,

ἐφαίνετο προωρισμένος ἵνα περισυλλέξῃ τὰ διεσπαρμένα τῆς Ἰταλίας μέρη. Καὶ ὁ Βαλεντίνος, σκληρότατος πρὸς τοὺς βαρβάρους τῆς Ἑκκλησίας, δὲν ἦτο καὶ ἀσπλαγγνος ἐπίσης τύραννος πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ λαοῦ, διότι συνέβησε τοὺς κατοίκους τῆς Ρωμῆας καὶ εἰρηνεύσας αὐτοὺς κατέστησε πιστοτάτους αὐτῷ: ἐφ' ᾧ, ἂν σκεφθῶμεν καλῶς, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἦτο μᾶλλον φιλόανθρωπος τῶν Φλωρεντινῶν, οἵτινες ὅπως μὴ θεωρηθῶσιν ὡς σκληροὶ ἀφήσαν νὰ καταστραφῇ ἡ Πιστόια (1): ὅθεν καὶ οἱ λαοὶ τὸν ἠγάπησαν, διότι ἤρξαντο νὰ γένηται ἀσφαλεία, ἐνῶ πρῶτον, διοικούμενοι ὑπὸ ἀρχόντων ἀσθενῶν, ἐργαζομένων πρὸς ἀπογνώσιν μᾶλλον ἢ πρὸς μόρφωσιν τῶν ὑπηκόων τῶν καὶ σκεπτομένων πῶς νὰ διαβῶσι, καὶ οὐχὶ πῶς νὰ συμμιλιώσῃ, ἐπέταζον ὑπὸ τὰς καθ' ἑκάστην διαπραττομένης βίαιοπραγίας καὶ ληστείας (2). Καὶ ὅτι οἱ λόγοι μου ἦσαν ἀναμφισβήτητοι, ἀπεδείχθη, ὅτε ἡ τύχη, ἀπὸ ευμενοῦς, κατέστη αὐτῷ δυσμενής. Τότε ἡ Ρωμῆα περιέμεινεν αὐτὸν πλέον τοῦ μηνός, καὶ οὐτὲ ὁ Βαλλιόνης, οὐτὲ ὁ Βιτέλλης, οὐτὲ ὁ Ορσίνας εὐφρόν ἐκεῖ ὄπαδους κατ' αὐτοῦ. Καὶ ἂν, κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ, τὸ δηλητηρίον δὲν ἔφερε καὶ αὐτὸν εἰς τὰ ἔσχατα, δὲν κατεστρέφετο: «αὐτὸς δ' οὗτος, καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο πάπας ὁ Ἰούλιος Β', μοι εἶπεν ὅτι εἶχε καλὸς προνοήσῃ περὶ παντός θρετὴν ἡδύνατο νὰ συμβῆ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ καὶ ὅτι ἦτο ἐτοιμὸς ν' ἀντιμτωπίσῃ πᾶν ἐνδεχόμενον: ἀλλ' οὐδέποτε ἐσκέφθη ὅτι κατὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἡδύνατο καὶ αὐτὸς νὰ εὐρεθῇ ἐτοιμοθάνατος (3).» Ὁ Βαλεντίνος, εὐτυχέστατος ποτε στρατηγός, δὲν ὑπῆρξε καὶ ὁ χειρίστος τῶν ἡγεμόνων. Πάντως ἐξήτουν νὰ τὸν ὑπερβῶσιν, ἀλλ' ὁ νοῦς αὐτοῦ δὲν ἔφρανε εἰς τοῦτο. Ἐνθυμήθητε τὸν ἐκ Φέρμου Ὀλιβερόττον, τὸν κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ φονευθέντα εἰς Σινιγάλιαν: ἦτο ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐκ τῶν φαυλοτάτων, ληστής μᾶλλον ἢ στρατιώτης, δῆμιος μᾶλλον ἢ ἡγεμῶν: δολοφόνος τοῦ Φολλιάνη, ὅστις μετὰ πατρικῆς ὄντως ἀγάπης εἶχε τὸν ἀναθρέψῃ (4). Τὰ ἦναι τὰ Βαλλιόνων δὲν ἀς εἶναι ἀγνωστον. Ὁ Ὀράτιος διέταξε νὰ φονεύσῃ τὸν θεῖον τοῦ Γεντίλιον, καὶ ἀμφιβάλλον μὴ τὸ ἐγκλημα τοῦτο δὲν ἤρκει ὅπως ἐξασφαλίσῃ αὐτῷ τὸν ἄδον, ἐφόνευσεν ἰδίᾳ χειρὶ τὸν Γαλεόττον Βαλλιόνην, ἐνῶ παρεδίδοτο ἀγμάλωτος ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου (5). Ὁ Βαλεντίνος, δι' ἐμῆ, ἐξεταζόμενος ἀπρηρήμηνος ἦτο τρομερός, πρακτικῶς ὁμως ἡδύνατο ν' ἀνεγείρῃ τὴν ἰσχύον τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς βασίσεως. Ἄν ἦτο ἰδιώτης, ἴσως αἱ ἰδιότητές τοῦ ἦσαν τοιαῦται, ὥστε νὰ καταδικάσῃσιν αὐτὸν εἰς τὴν πουνὴν τῶν ληστῶν. Ἐνόσφ ἦτο ἡγεμῶν, αἱ ἰδιότητες αὐταὶ ἡδύνατο νὰ ἦναι ἀξία θαυμασμοῦ, καὶ ἀξιέπαινοι μάλιστα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ σκοποῦ: καθ' ὅσον μᾶλλον ὁ Ὀράτιος θάνατος, οὗ ἔτυχε νὰ συμβῆ, μαγεύμενος πρὸς ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου τῆς Βιανας, ἀπέ-

δείξεν αὐτὸν ἀξίον καλλιτέρας τύχης (1). Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ πάντοτε ἰδέας ὀρμώμενος, μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Βοργίου, ἐστράφη πρὸς τὸν Λαυρέντιον τῶν Μεδίκων, τὸν δούκα τοῦ Οὐρβίνου, εἰς δὲ κατέδειξε τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις καὶ ἀπεκάλυψε ἰδίως τὰ μέσα, δι' ἃν ἡδύνατο νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ μεγαλυνηθῇ. Ἄν ἐδῶχησα αὐτὸν διὰ τῶν φαύλων κύκλων τοῦ ἄδου, ὅπως τὸν φέρω αὐθις εἰς τὸ φῶς, δύνασθε νὰ τὸ ἴδετε ἐν τῇ παροτρύνσει μου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τῶν βαρβάρων, δι' ἧς ἐπεράτωσα τὸν «Ἡγεμόνα». Ἐξετάσατε ἐν ἡρεμίᾳ πνεύματος τὰ συγγραμμάτα μου, καὶ οὐδεμίαν ἀνακολουθίαν θὰ εὐρήνητε ἐν αὐτοῖς: ἀνεπαρκείας, θὰ ἐνοσησθε εὐκόλως ὅτι πάντα πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρένουσι σκοπὸν. Ὁ Ἡγεμῶν ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν: αἱ Εἰκόνες τῶν ξένων λαῶν, αἱ Ἱστορίαι, καὶ αἱ περὶ τῶν Ἰταλῶν παρατηρήσεις, αἱ περιγόμεναι ἐν ταῖς ἐκθέσεσι τῶν πρεσβειῶν μου, ὑποδεικνύουσι τὰ μέσα δι' ἃν ἡδύναται νὰ ἐξομαλισθῇ ἡ ὁδός: τὰ περὶ Ηολέμου βιβλία εἶναι αἱ διδασκαλίαι πρὸς ἀνθρώπων τοῦ ἐγγυαίου στρατοῦ καὶ κατάργησιν τῶν μισθωτῶν, οἵτινες εἶναι ἡ διαρκὴς τῆς δουλείας αἰτία: ἐπὶ τέλος αἱ ἐπὶ τῶν δεκαδῶν τοῦ Τίτου Λιβίου ὀμιλίαι ἀποτελοῦσι τὸ ἔσχατον ὄριον. Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, ἄς ἐγράψῃ ὅπως καταπραῦνω ἢ ἀποφύγω τὴν πουνήριαν τῶν καιρῶν, δὲν πρέπει νὰ λάβῃ τις ἐπιχειρήματα ὅπως με καταδικάσῃ, ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν ἀπαντησῶν μου εἰς τὸν ἀνακριτὴν, ὅτε ἀνεκρίθην διὰ τὴν συνωμοσίαν τοῦ Βοσκῶλη. Καὶ βεβαίως, μετὰ τὸν οἶκον τῶν Βοργίων, οὐδεὶς ἄλλος ἐν Ἰταλίᾳ ἐφαίνετο καταλληλότερος ἢ ὁ τῶν Μεδίκων, ὅπως ἐπιδιώξῃ τὸ σκοπούμενον. Ἄεων ὁ Ι', πάπας λίαν νέος, ἡγεμῶνος ἐν ἀνθηροτάτῃ διατελοῦντος καταστρεῖται καὶ ἐπεκταθέντος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ' καὶ Ἰουλίου τοῦ Β'. Ἡ ἡμετέρα Δημοκρατία ἐξηρτάτο ἀπ' αὐτοῦ. Ἡ κατάκτησις τῶν Μεδιολάνων καὶ τῆς Νεαπόλεως ἦτο ὁ μύχιος πῦθος τοῦ. Ἐίχεν ἰσχυρὰς δυνάμεις καὶ νοῦν, καὶ πολυάριθμους οικογένεια ἐκύκλου αὐτῶν. Κλήμης, ὁ νῦν πάπας, πνεύματος ταπεινοῦ, καρδιώλιος ἔτι ἐδείκνυε θαυμασίαν ἰκανότητα εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς τῶν ἄλλων ἀποφάσεις. Ἐξ Ἰουλιανός ὁ δούξ τοῦ Νεμούρ, καὶ Λαυρέντιος ὁ δούξ τοῦ Οὐρβίνου. Πᾶσαι αἱ ἐλπίδες αὐταὶ ἀπωλέσθησαν. Ὁ Ἄεων ἀπέθανε πρόωρος. Ὁ Ἰουλιανὸς κατῆλθεν ἐπίσης εἰς τὸν τάφον ἐκ σωματικῆς ἀσθενείας. Ὁ Λαυρέντιος ἐπίσης ἐξ ὑπερμέτρου ἀκαλασίας. Ὁ Κλήμης, γενόμενος πάπας, ἐφάνη ἀνίκαιος, ἡ δὲ οἰκογένειά τοῦ στερεῖται γενναιότητος. Τοιαῦτα συμβάντα ἀποδεδεικνύουσιν, οὐχὶ τὸ ἐσφαλμένον τοῦ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀθλιότητα τῶν ἀνθρωπίνων σχεδίων, ἃνα καταφεύδουσιν αἰφνης ὅτε φαίνονται μᾶλλον ἐσπῆρα. Ὁ ἄνθρωπος τοποθετεῖ τὰ νήματα, ἡ τύχη ὑφαίνει: ἂν δ' αὕτη δὲν εὐδοκήσῃ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀρκεῖ ὅτι οὗτος ἀνεξήτητος τὸν λόγον τῶν πραγμάτων, ὅσφ συνετώτερον ἡδυνήθη. Ἰσως ἐσφαλῶν ὁ νοῦς σκεφθῆς ὅπως: οὐχὶ ὁμως καὶ ἡ καρδιά. Ὅπως δήποτε πάντα τὰ καθ'

(1) Ὀμιλία περὶ μεταρρ. τῆς Φλωρ. πρὸς Ἄεωνα τὸν Γ.
 (2) Ὀμιλίαι, βιβλ. 1 κ. 9.
 (3) Ὀμιλ. βιβλ. 1 κερ. 10.

(1) Ἡγεμῶν, κ. 17.
 (2) Ἡγεμῶν, κ. 7. Τομάζος, βίος Καίσαρος Βοργίου.
 (3) Ἡγεμῶν, κ. 7.
 (4) Ἡγεμῶν, κ. 8.
 (5) Βόρνης, Ἱστορίαι, τ. 1.

(1) Τομάζος, βίος Κ. Βοργίου.

ἀν ὤφειλε νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὴν καὶ ἀραιγὴν γλευασμοῦ. Ἀλλ' ἡ σφαῖρα ἀκριβῶς κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, πλῆξασα αὐτὸν κατὰ τὴν γαστέρα ὑπὸ τὸν στομάχον, διέσχισε τὰ σπλάγχνα καὶ ἐξελλοῦσα διὰ τῶν νεφρῶν ἔθραυσε τὴν σπονδυλικὴν στήλην. — Τότε τὸ κάτωθι τοῦ τραύματος μέρος τοῦ σώματος, καμφθέντων τῶν ἰγνῶν, ἔπεσε πρηνές, ἐνῶ τὸ ἄνω ἔπεσεν ὑπτίον, διπλωθέν οὕτως, ὥστε ἡ παρέγκεφαλὶς κατ' ἀνάγκην ἐκτόπιθεν ἐπὶ τῶν πτερνῶν. Ὁ ἵππος, παρασυρθεὶς ὑπὸ ἀκατασγέτου ὄρμητος, ἠκολούθησε τὴν κίνησιν τοῦ φονευθέντος· ἀλλ' ὅτε ἔτεινε τὸν λαιμὸν καὶ οἱ διεσαλμένοι μυκτῆρές του ὠσφράνθησαν τὴν τοῦ αἵματος ὀσμὴν, — ὅτε τὸ ἐκπεληγμένον βλέμμα του ἐν τῷ ἀμόρφῳ ἐκείνῳ ὄγκῳ τῶν καθημαγμένων σαρκῶν δὲν ἀνεγνώρισε πλέον τὸν κύριόν του, ἐτρόμαξε καὶ ὡς δαιμονίων ἤρξατο νὰ τρέχῃ ἐν τῇ πεδιάδι, σὺρων ὀπισθεν τοῦ τὸ πτώμα περιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς αὐτῆς χυρσῆς νεφέλης, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας πρὸ μικροῦ ζῶν καὶ πλήρες θράσους εἶχε φανῆ.

— Εἶθε — ἀνέκραξεν ὁ Φερρουκκῆς — εἶθε τοιοῦτο πάντοτε νὰ λαμβάνῃ τέλος ὁ ἀσεβὴς ληστής, ὁ πωλῶν τὴν ψυχὴν του εἰς τοὺς ἐχθρούς τῆς ἐλευθερίας ἀθῆου λαοῦ!

Ὁ νεανίσκος ἡ τύχη σοὶ ἐχάρισεν ἐκτακτὸν καλλονὴν· ἦσο ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος· εἶγες ἀπειρίαν γῆινων ἀγαθῶν· κατήρξατο σπάγιος βλαστός, ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν Σαλῶν (!): Φιλιβέρτος, ὁ πρίγκηψ τῆς Ὀράνζης, ἀρχηγὸς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, σὲ ἠγάπα ὡς ἀνεμίον αὐτοῦ καὶ κληρονόμον... διατί λοιπὸν κατέλιπες τὰ θελκτικὰ σου φρούρια, τοὺς λευκότεργας γονεῖς σου; θὰ καθίστας φαῖδρα καὶ ἰδέα τα τελευταία ἐτη τῶν, ἅτινα νῦν θὰ διέλθωσιν ἐν ἀπελπισίᾳ ἄγχι τοῦ θανάτου; θὰ σὲ ἠγάπα νεανίς τις, καὶ θὰ ἐμειδίων πρὸς σὲ προσφιλεῖ τέκνα. Ὡ! ἀν ἐν τῇ ψυχῇ σου ἐβρυχάτο τὸ δαιμονίον τῶν μαγῶν, διατί νὰ ἐσορμηθῆς πρὸς βλάβην λαοῦ ἀθῆου. Δὲν ἠλοίγετο ἐνοπιὸν σου εὐρὺ πεδῖον τιμῆς ἐν Παλαιστίνῃ, ὅπου οἱ ἀπίστοι καταπατοῦσι τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ; Τότε τὸ αἷμά σου θὰ ἐχύνετο εἰς τὸ ἱερὸν γῆμα, ἔπερ ἐπιε ποῖν τοῦ Σικτήρος σου τὸ αἷμα. Οἱ οὐρανοὶ θὰ σοὶ ἀπένεμον τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον, καὶ ἡ γῆ θὰ προσήνεγκεν εἰς σὲ δάκρυα καὶ εὐχάς. Τώρα, ὁ ραψωδός, ἐν τῷ πενθίμῳ αὐτοῦ ἁσματι, θὰ σὲ ἐξυμνεῖ ὡς στρατιωτὴν τῆς πίστεως, θὰ ἔζηρε τὴν ἀνδρείαν σου, θὰ σὲ ἐθρήνησι ὡς πλειάδα, ἀπολεσθεῖσαν ἀπὸ τοῦ χοροῦ τῶν ἀσπέρων... Διὰ σὲ θὰ ἐστéναξεν ἡ ἀκροαμένη αὐτοῦ παρθένος, ἡ δὲ φῆμη σου θὰ ἀνεβάλλεν εἰς αἰῶνας αἰῶνων, διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν συμπαθῶν δακρύων. Ἀλλ' ἀποθνήσκων ἕνα καὶ μόνον εἶγες πόθον, νὰ κρακρημνισθῆς ἐν τῇ λήθῃ, διότι ἐν τῇ ἐνόχῳ καρδίᾳ σου ἠσθάνασο ὅτι ἡ ἀτιμία ἠδύνετο νὰ σὲ σώσῃ ἀπ' αὐτῆς... Ἄθλιε! παρήλας τόσους χρόνος, καὶ ἐνῶ ὤφειλον νῦν νὰ ὑπνώττωσιν ἐσθεσμένα τὰ μέλη, ἡ τῆς πατρίδος ἀγάπη δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν οὐδ' ἕνα στεναγμὸν νὰ νὰ ἐκπέμφωμεν ἐπὶ τῇ ἀθλίᾳ τύχῃ σου· ἀπ' ἐναντίας, διατάσσει νὰ καταπατήσωμεν τὸ κραγίον σου καὶ νὰ τὸ καταρασθώμεν. Καλῶς εὖρε φίλεσάν ἐν τῷ κενῷ αὐτῷ κρανίῳ προῶρος· ὁ ἄφρις· καλῶς ἐπράξαν οἱ σκώληκες τῆς γῆς φαγόντες τὰς νεκρὰς σάρκας σου· σοὶ ἔσπεπεν ὁ προῶρος σου

θάνατος· ἂν ἐξῆς περισσότερο, μεγαλειτέρα ἐπὶ θὰ διέπραττες ἐγκλήματα. Τὸ αἶγος ὑπῆρξε σάββανόν σου· ἡ ἐξουθενώσις ἐθετο τὴν ἐπιτύμβιον πλάκα σου· ἡ κατάρα τῶν λαῶν ἐγράψεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἐπιγραφήν, καὶ ἡ θεία Δικαιοσύνη διατρεῖ ταύτην ἄθανατον, ὅπως συντεταθῶσιν οἱ γαμπερεῖς, οἵτινες δὲν βδελύσσονται ἑαυτοὺς πωλοῦντας τὸ αἷμα τῶν κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν.

Ἐν τούτοις, ἀπὸ τῶν ἐσγῶτων ὑπηρεσιῶν τοῦ ὄρους ἐπέβεβῆθη εἰς τὴν πεδιάδα πλήθος καταπληκτικῶν πέτρων καὶ ἰσπεῦν, ἐξεγαδόντων πυκνὰ κρηνοῦτό νεφρῶν. Ἐν μέσῳ δὲ τῶν νεφρῶν ἐκείνων ἐφαίνοντο ἀναπεπταμένα σημάδια φέρουσαι τὸν αὐτοκρατορικὸν αἶτον καὶ σημάδια φέρουσαι τὰς κλειδας τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἐξήστραπτον δὲ αἱ κόρυμβες, οἱ θώρακες καὶ αἱ λόγγαι τῶν πολεμιστῶν. Ἡχος παρατάνας, φοβερός, σπληνίγγων, αὐλῶν καὶ κωμβάλων, ἀντήγει πέρι, ἐμβάλλων εἰς τὰς καρδίας, κατὰ τὴν φύσιν τῶν ἀνδρῶν, μανίαν ἢ τρόμον· οἱ στρατιῶται ἐβάδιζον σπῆκτως, ὡσανεὶ περιεφρόνουν τὸν ἐχθρόν, ἢ ἦσαν βέβαιοι ὅτι θὰ παρεδίδοτο αὐτοῖς διὰ συνθηκολογίας ἡ γῆρα. Προῦχώρησαν ἀμεριμνοὶ καὶ χωρὶς τὸ ἐλάχιστον νὰ λάβωσι, προφυλακτικὸν μέτρον ἐπληθίσασαν εἰς τὰ φλωρεντίνῃ τηλεβολοστάσια.

Ὁ Θεὸς βεβαίως εἶγεν ἀποτυφώσει αὐτοὺς.

Αἶφνης φοβερός κράτας ἠκούσθη, καὶ ἀπὸ τοῦ φρουρίου ἐξηκοντίστη γάλαξα σφαιρῶν, πῦρ καὶ καπνός. Ὁ οὐρανὸς ἐκαλύφθη ὑπὸ μελάνος νέφους· ὁ ἥλιος ἐπίσης, ὡς διὰ νεκρικοῦ πέπλου, ὅπως μὴ ἴδῃ τὴν ἀκασιάν καταστροφὴν. Ἀλλ' ὁ ἀνεμος, πνεύσας βιαϊότερον, διεσκέδασε τὸν τε καπνὸν καὶ τὸν κοινότην, καὶ ἐφάνησαν ἵπποι ἐξηγρωμένοι, διατρέγοντες τῆδε κάκεισε εἰς τὴν πεδιάδα ἀνευ ἀναβάσεως, καὶ σωρὸς νεκρῶν κειμένων εἰς διαφόρους στάσεις. Οἱ ἐπιπέσαντες ἐρευγόν. Οἱ τραυματῆαι, ζητοῦντες βαῖθισιαν καὶ μὴ λαμβάνοντες προσεπάθουν συρῆμενοι τετραπόδητι καὶ ἄλγεινας καταβάλλοντες προσπαθείας ὑπομακρυνθῶσιν ἐκ τοῦ τόπου ἐκλήσων τοῦ θανάτου... Τὸ πεδῖον ἦτο πλήρες ὀσίων διεσπαρμένων καὶ τεθραυσιμένων, καὶ τὸ ἔδαφος αἱμάτων καὶ ἀνθρωπίνων μελῶν.

Ὡς ἄλλοι, ἐξηφανίσθησαν, καταφυγόντες ὀπισθεν προχυμάτων τινῶν, ἅτινα εἶγον ἀνεγερθῆ κατὰ τοὺς ἀγρούς, ὥστε, ἂν μὴ ὑπῆρχεν ἡ μακαυρία ἐκείνη τῆς καταστροφῆς, πᾶν ἄτι συνέθη θὰ ἐξελαμβάνετο ὡς δειρὸν τυρέσσοντός.

— Τριάντὴ ἂν ἦναι πάντοτε ἡ τύχη τῶν! ἀνέκραξε, μετὰ τινος στιγμῆς σιωπῆς, ὁ Φερρουκκῆς.

— Ἄμποτε! νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐνδοξός! ἀπήντησεν ὁ Λύκος... Ἀλλὰ, μοὺ φαίνεται, ὅτι ὁ διάβολος θέλει νὰ κράτησῃ δι' ἀρραβῶνα τὴν πρώτην αὐτῆν ἀποστολὴν τῶν ἀφωτισμένων... κυττάξτε, ἀρχηγέ! Ἰδέτε τὸ σπῆτι ἐκεῖνο ἐκεῖ κάτω!

— Πού;

— Ἐκεῖ, ἐκεῖ, εἰς τὴν ρίζαν τοῦ λόφου, ὅπου εἶναι ὁ κρημνισμένος πύργος. Νά! ἐκεῖ που δέγνων μετ' ὁ χεῖρ... τὸ βλέπετε; Διάβολε... μὴν ἐπάθετε ἀπὸ τὰ μάτια;

— Τὸ βλέπω, ναί, τώρα τὸ βλέπω. Πέντε εἰσῆλθον... καὶ τί κάμωσαν ἐκεῖ;

— Βράζου, ἐξῶ ἀπὸ τὸ παράθυρον μίαν σημάδιον δὲξῶ καὶ ἄλλην μίαν ἀπόμην... Ἡ πρώτη μοὺ φαίνεται τοῦ Αὐτοκράτορος... ἡ δευτέρα τοῦ Παπά... ἡ τρί-

τη... ὄχι... ναί... Ὡ! διάβολε! τί γυρεύει πάλιν αὐτὴ ἐκεῖ; εἶναι τὸ ἀλλογον γυρὸς γαλιῶν... ἡ σημάδι, τοῦ ἀρέτσου.

— Ἄ! Μάκακωβέλλη, πόσον καλά εἶπες, θει εἰς τὸν ἵππον αὐτὸν ἔπρεπε νὰ θέσωμεν ἰσχυρὸν γαλιῶν, ἐκ σιδήρου.

— Καὶ τώρα, εἰ σημαίνει τὸ πλήθος ἐκεῖνο; φαίνονται κάτοικοι τῶν περιγύρων καὶ ἔγουσι τὰ γροπτηρικά των... ναί... ναί... εἶναι ἡ ἐρθη τῶν νεκρῶν.

— Ὁ Λύκος μωρὸ! εἰς ἐκεῖνο τὸ σπῆτι συνήλθον βεβαίως οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ, — καὶ ἐνῶ ἡμεῖς ἐδῶ μοχλοῦμεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς γῆρας, οἱ κάτοικοι τῶν περιγύρων, πάντοτε ἐχθροὶ τῆς Φλωρεντίας, ἐτρέχουν νὰ προσφέρωσι τὴν ὑποταγὴν των. Καὶ ἰδοὺ, καθὼς πάντοτε, διηρημένοι γυνώμεθα εὐκόλος λεία τῶν ξένων. Ἄφρονες! πηγαίνετε καὶ θὰ μάθετε τί εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ Καρόλου! Καὶ ἀπὸ πότε αἱ περιστοραὶ παραδίδονται ἰουστῶς εἰς τὸν ἱέρακα; Τούλάχιστον ὁ Θεὸς, θειαν σὰς ἀφῆρεσε τὴν καρδίαν διὰ νὰ μὴ ὑπερισπίστετε τὴν ἐλευθερίαν σας, ὡς ἀφῆρει ταυτοχρόνως καὶ τοὺς πόδας σας, μετὰ τοὺς ὀπούς ἐξευταλίσθε, — ἡ, μετὰ τῆς φυγῆς τοῦ κτήτους, ὡς εἶδεν εἰς σὰς καὶ τὴν μορφήν, ὥστε τώρα ἐγὼ νὰ μὴ ἐντρέπωμαι ἐδῶ ὅτι ἀνήκω εἰς τὴν γέναν σας.

— Ἡ φυγὴ τοῦ Λύκου ἀμποτε νὰ μὴν ὑπάγῃ εἰς τὸν παράδεισον, ἀν δὲν στελεῶ εἰς αὐτοὺς τὴν προσφώνησιν ταύτην καλὰ μεταφρασμένην.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ πυροβολητῆς, ἐστρεψε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ τηλεβόλον του. Οἱ στρατιῶται ἐποποθετήθησαν περὶ αὐτὸν βέβαιοι ὅτι ἐμελλον νὰ ἴδωσι θαυμαστὴν τινα βολήν.

Ὁ Λύκος ἐσκάπτεισεν ἀταράγως, ἔλαβε τὴν θραυλίδα καὶ ἔθετο πῦρ.

Ἐν μέσῳ τῶν συντριμμάτων τοῦ ἀσθενεῖ σώματος, ἔπεσον καταθραυσθέντες οἱ παραστάται τοῦ παραθύρου, ἐθρουματίσθησαν τὰ παραθυροφύλλα, ἡ αὐτοκρατορικὴ σημάδι ἐκλονίσθη καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ γῆμα.

Ἀμέσως δ' ἐφάνησαν ἐξερχόμενοι δρομαῖως πολλοὶ, οἵτινες τετρομασμένοι καὶ ἐν συγχύσει διεσκοπίσθησαν εἰς τὴν πεδιάδα. Μάτην ἀτάραχος ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας ἱσπότης τις περιφρονῶν τὸν κίνδυνον, διὰ φωνῆς καὶ σημείων τοὺς ἀνσκάσει, ὁ φόβος ἐκλείει αὐτῶν τὰ ὄσα οἱ δειλοὶ ἐκεῖνοὶ δὲν ἔζων ἢ μόνον κατὰ τοὺς πόδας.

Ὁ ἱσπότης ἐκεῖνος ἦτο ὁ Φιλιβέρτος τοῦ Σαλῶν, πρίγκηψ τῆς Ὀράνζης καὶ ἀρχηγός τοῦ στρατοῦ.

— Ὡραία βολή! Ζήτω ὁ λόφος! Τὴ βολή, ἔ! Δὲν σὰς τὸ ἔλεγα, θει εἶναι θαυμαστός ἀνθρώπος!

Αὐτὰ ἠκούσαντο λεγόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν περὶ τοῦ Λύκου, ὁ δὲ λοχαγὸς Γουαλιταρότης Στρούτης ἠσπάζετο αὐτῶν τὸ πρόσωπον ὁ Μαρρόττος Σένος, ἐσφυγγεν αὐτὰ τὴν δεξιάν, ὁ Φραγκίσκος Δελμῶντης τὴν ἀριστεράν, — αὐτὸς δὲ ἠγάλλετο, ἐγέλα, καὶ δὲν ἐγύρωε εἰς τὸ δέριμα του ἐκ τῆς γαρῆς. (ἔπειτα συνέχεια).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ἐν σελίδι 10, στήλῃ 1, στῆς 59 ἀντὶ τῶν ἱσπόλυτων καὶ τῶν Λουκῶν νὰ δραπέτωσιν, ἀνάγνωθι τὸν ἱσπόλυτον εἰς Λουκῶν νὰ δραπέτωσιν.

Ἐν σελίδι 12, στήλῃ 2, στῆς 22 ἀντὶ τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ νὰ ἐπικαλεσθῶσι, ἀνάγνωθι: ἔφθασα ἄγχι τοῦ σημείου τοῦ νὰ ἐπικαλεσθῶ.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι, στήλῃ 3, στῆς 35—36 ἀντὶ τοῦ μισθῶντος ἀνάγνωθι: μισθῶντας.

(1) Ὁ Φιλιβέρτος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν ἀρρένων τῆς οἰκογενείας Σαλῶν. Τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ τοὺς τίτλους ἐκληρονόμησεν ἡ ἀδελφὴ του Κλαυδία, σύζυγος τοῦ Ρενάτου κόμητος τοῦ Νασσάου.